

DR. DAVORIN KRAČUN

predsednik fiskalnega sveta

Glede ravnovesja javnih financ gremo korak nazaj

NENAD GLÜCKS foto: PRIMOŽ LAVRE
nenad.glucks@reporter.si

Kot izhaja iz besed dr. Davorina Kračuna, bi se z uresničitvijo vladnega rebalansa letošnjega proračuna porušilo že doseženo strukturno fiskalno ravnovesje. Z vidika javnih financ želi vlada potrošiti okoli 270 milijonov evrov preveč. Kračun opozarja na tveganja glede nadaljnje gospodarske rasti. Glede zviševanja plač v javnem sektorju se je treba hkrati vprašati, ali smo zaradi višjih stroškov deležni bolj kvalitetnih in dostopnih storitev.

Fiskalni svet je na podlagi vladnega predloga rebalansa državnega proračuna za letošnje ocenil, da gre za ekspanzivno prociklično politiko vlade, ki je neustrezna. Zakaj neustrezna?

Ob predpostavki, da smo blizu vrha poslovnega ciklusa, bi morali doseči večji nominalni presežek, da bi lahko vzdrževali strukturno fiskalno ravnovesje, zagotovili srednjeročno vzdržnost javnih financ oziroma obnavljali rezerve za posredovanje v slabših časih. Obstoječi okvir proračunov iz sektorja država in predlog rebalansa državnega proračuna sta pripravljena tako, da potiskata strukturni saldo v primanjkljaj. Gre torej za ekspanzivno prociklično politiko, takšno, ki v ugodnih gospodarskih razmerah gospodarsko rast še dodatno spodbuja, namesto da bi delovala stabilizacijsko. Pri tem je upoštevana napoved o sorazmerno dobrih gospodarskih časih.

Menite, da so napovedi gospodarske rasti preveč optimistične?

Predvsem se pojavljajo tveganja glede rasti. V drugi polovici lanskega leta in letos se napovedi gospodarske rasti znižujejo. Rebalans državnega proračuna in okvir proračunov sektorja država sta pripravljena na napovedi Umarja iz lanske jeseni, po kateri naj bi bila letošnja rast BDP 3,7-odstotna. To je nekaj nižje od rasti v zadnjih dveh letih, ko je bila blizu petih odstotkov, za razvito državo pa je to še vedno sorazmerno visoka stopnja gospodarske rasti.

Toda ocene mednarodnih organizacij zdaj kažejo, da je napoved 3,7-odstotne rasti pretirana.

Evropska komisija predvideva v januarski napovedi rast v Sloveniji na ravni 3,1 odstotka. Čakamo, kaj bo izračunal Urad za makroekonomske analize in razvoj, ki bo napovedi predvidoma objavil v drugi polovici marca. Ocene različnih institucij se vedno nekoliko razhajajo, a skupno jim je, da trenutno vse znižujejo napovedi.

Glede na predlog rebalansa naj bi se v državno blagajno letos steklo 10,35 milijarde evrov, odhodki bi bili 10,16 milijarde evrov. Nekdo bi rekel, da je to še vedno ugodno, saj bi imeli 190 milijonov evrov preseška.

nov evrov presežka. Zakaj se s tem presežkom ne smemo zadovoljiti?

Fiskalni svet v svojih ocenah izhaja iz fiskalnega pravila. To ima podlago v ustavni določbi, da morajo biti proračuni sektorja država srednjeročno uravnoteženi brez zadolževanja. Konkretizacija te določbe je v zakonu o fiskalnem pravilu, v katerem je določen način izračunavanja maksimalne ravni izdatkov za dobre in slabe čase. Pripomnil bi, da ob fiskalnem pravilu vedno govorimo o državi kot celoti. Tu je res največja postavka državni proračun, vendar so še drugi – pokojninska in zdravstvena blagajna, proračuni občin in nekatere druge institucionalne enote, kot so zavodi, agencije, pa tudi DUTB, SOD itd. Nominalni saldo, ki omogoča ohranjanje izravnane strukturnega salda, določimo na podlagi načrtovane ravni prihodkov in maksimalne ravni izdatkov. Upoštevati moramo tudi t. i. proizvodno vrzel oziroma stanje gospodarskega cikla, zaradi kate-

Če bo predlog rebalansa državnega proračuna obveljal, bomo imeli po trenutnih ocenah strukturni primanjkljaj.

re bi moral biti za doseganje strukturnega ravnovesja nominalni presežek večji, kot izhaja iz sedanjega vladnega predloga rebalansa proračuna.

Koliko večji?

Po izračunih gre za 0,6 odstotka BDP oziroma okoli 270 milijonov evrov.

Torej bi moral biti presežek namesto vladnih 190 milijonov evrov dejansko 460 milijonov evrov, da bi srednjeročno ohranjali ravnovesje?

Oziroma namesto okoli 270 milijonov evrov sedaj načrtovanega presežka dejansko okoli 540 milijonov evrov za celotni sektor država. Pri tem smo izračunali, da bi ob upoštevanju fiskalnega pravila vlada »smela« povečati izdatke celotnega sektorja država za največ 870 milijonov evrov, po njenih načrtih pa naj bi jih povečala za 1,13 milijarde evrov. Fiskalnemu pravilu ni mogoče očitati, da zahteva zategovanje pasu, omejuje zgolj čezmerno povečanje porabe. Vlada je šla čez to mejo. Če bo predlog rebalansa državnega proračuna obveljal, bomo imeli po trenutnih ocenah strukturni primanjkljaj. Vlada ne bi smela predlagati tolikšnega povečanja porabe, pač pa ne koliko nižjega.

Na katerih področjih želi vlada preveč povečati porabo?

Fiskalni svet se v to ne spušča, gre za stvar politične odločitve. Vprašanje je, katere de-

javnosti in sektorji imajo za to vlado prednost. Mi smo osredotočeni na to, kakšna je bilanca celotnega sektorja država in na vzdrževanje strukturnega ravnovesja. V preteklih dveh letih je državi to ravnovesje že uspelo doseči, zdaj pa naj bi se od njega odmaknili. Pomeni, da gremo korak nazaj.

A premier Marjan Šarec je stopil korak naprej, saj mu je zaradi povečanja plač v javnem sektorju in drugih povečanih izdatkov podpora v javnosti zelo zrasla.

Zagotavljanje vzdržnih javnih financ praviloma kratkoročno ne prinaša političnih točk. Kratkoročni politični kompromisi so možni tudi ob ogrožanju ravnovesja javnih financ, toda tako ne gre v nedogled. To nam kažejo izkušnje iz let pred krizo ter globoka recesija z dvojnim dnom – dvema krizama. Moralo bi nas izučiti in nam pri odločitvah glede javne porabe narekovati previdnost ter v dobrih časih oblikovati rezerve, ki nam bodo v slabših gospodarskih časih omogočile ukrepanje. Glede strukturnih ukrepov to pomeni zagotovitev ravnovesja med potrebami in prihodki bolj dolgoročno. Glavni vir za bodočo javno porabo sta seveda gospodarska rast in napredek produktivnosti. To bi nam omogočilo višji standard, višjo kvaliteto življenja.

Demografski trend je zmanjševanje deleža zaposlenih glede na delež upokojencev, povečuje se življenjska doba, izdatki za zdravstvo rastejo, enako v socialnem sektorju. Javni pokojninski sistem že zdaj ni vzdržan, saj ga deloma plačujemo iz proračuna. Kaj konkretno bi morale biti strukturne reforme?

Vzpostaviti bomo morali vzdržan pokojninski sistem ob upoštevanju demografskih trendov, ki bo hkrati zagotavljal tudi dostojno življenje upokojencev. Do tega moramo priti s kombinacijo različnih ukrepov, ni vse v administrativnem zaostrovanju pogojev za upokojitev. Marsikaj je mogoče doseči z medgeneracijsko integrativnostjo. Z vzpostavitvijo takšnih pogojev na trgu dela, da bodo delodajalci in starejši delojemalci zainteresirani za podaljšanje delovnega razmerja. Imamo zelo nizko stopnjo zaposlenosti starejših od 55 let v primerjavi z drugimi evropskimi državami. Tu lahko marsikaj izboljšamo z večjo fleksibilnostjo delovne zakonodaje. Ta je namreč zelo toga, onemogoča ustrezne oblike zaposlovanja starejših, ki izpolnijo za-

Ocene različnih institucij se vedno nekoliko razlikujejo, a skupno jim je, da trenutno vse znižujejo napovedi gospodarske rasti v Sloveniji.

konske pogoje za upokojitev, pa bi vseeno še radi delali, novim razmeram pa se bodo morali prilagajati tudi delodajalci. Poleg tega mladi zelo pozno vstopijo na trg dela, šolanje traja dlje kot v primerljivih državah. Slovenci zelo pozno prihajajo na trg dela, zapustijo pa ga zelo zgodaj. Država bi z različnimi ukrepi lahko dosegla spremembo tega.

Kaj pa na davčnem področju? Pri nas je relativno visoka obdavčitev dela.

Praviloma so politiki zelo velikodušni pri obljubah, kako bi spremenili davčni sistem. Toda ko bi to morali storiti, naletijo na močne interesne skupine, katerih zamisli o spremembah davčnega sistema so običajno diametralno nasprotno. V primerjavi z drugimi državami imamo relativno visoko obdavčitev dela, zlasti pri srednjem sloju.

Ravno ta je najbolj produktiven.

Drži. To je težava, ki bi jo morali reševati. A naletimo na drugo vprašanje: kako nadomestiti zmanjšanje davčnih prilivov, če bi razbremenili plače srednjega sloja.

So rezerve v obdavčenju nepremičnin?

Analize kažejo, da je obdavčenje nepremičnin tisto, kjer Slovenija iztrži manj od primerljivih držav. Imamo tudi ustavno vprašljiv sistem nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča. Pričakovati bi bilo spremembe, vendar imamo, na primer pri morebitnem nepremičninskem davku, občutljivo situacijo. Po eni strani imamo zaradi zgodovinskih okoliščin nadpovprečen delež lastniških stanovanj, kar bi bila lahko zanesljiva davčna osnova. Toda hkrati je socialni položaj dela lastnikov teh nepremičnin relativno slab, uvedba nepremičninskega davka bi lahko njihov položaj precej poslabšala. Glavna vrednota davčnega sistema je njegova predvidljivost in stabilnost. Neka sprememba lahko reši en problem, a povzroči dva druga problema. Moramo skrbeti za to, da raven javne porabe za vzdrževanje kvalitete življenja financiramo z ustreznimi javnofinančnimi prihodki. Vendar pri tem ne bi smeli narediti določenim slojem prebivalstva življenje ne-vzdržno, prav tako ne smemo zatolči podjetnike ali odvrčati investitorje.

Med vlado in sindikati dogovorjeno zvišanje plač v javnem sektorju nas bo le-tos stalo dodatnih 300 milijonov evrov. Šlo je za izpolnitev zavez prejšnjih vlad. Bi morala biti vlada vseeno bolj zadržana?

Šlo je za politični kompromis, ki prinaša določene javnofinančne posledice. Toda hkrati je posledica rasti plač tudi podražitev določenih javnih storitev, ki utegnejo prizadeti najbolj ranljive skupine. Dražijo

Kratkoročni politični kompromisi so možni tudi ob ogrožanju ravnovesja javnih financ, toda tako ne gre v nedogled.

se vrtci, domovi za starejše. Opozoriti velja, da javni sektor večinoma deluje v nekonkurenčnih razmerah. Kjer so razmere konkurenčne, na primer v gospodarstvu, sama konkurenca na trgu povzroči ustrezne cene, plače. Pri javnem sektorju pa konkurenco nadomeščajo politične odločitve. Tu gre za moč interesnih skupin. Pri javnem sektorju bi se bilo treba vedno vprašati: ali smo zaradi višjih stroškov v javnem sektorju tudi dvignili kvaliteto storitev javnega sektorja, boljše dostopnost storitev. Šele s tega vidika lahko ocenimo, ali je povečanje plač upravičeno, ali javno-finančne posledice odtehtajo te premike. Javni sektor mora biti vedno pod drobnogledom z vidika učinkovitosti.

Javno zdravstvo se sesuva na več področjih.

To je eden od segmentov javnega sektorja, ki ga obvladujejo močne interesne skupine. V zadnjih letih je bil tisti del javnega sektorja, katerega stroški so se znatno povečali, hkrati pa se je problem dostopnosti zelo poslabšal. Čakalne dobe so se podaljšale. Pridemo do absurdov, ko dobiš za kakšen nujen poseg datum čez eno leto. Res imajo slovenski zdravniki tudi nekatere vrhunske rezultate. Po kazalcih pričakovane življenjske dobe smo blizu svetovnega vrha, toda davkoplačevalci nimajo zagotovljene dostopnosti zdravstvenih storitev v razumnem času.

Katera notranja in zunanja tveganja vidite za slovensko gospodarstvo v naslednjih letih?

Znotraj Slovenije je glavno tveganje demografsko, torej staranje prebivalstva. Kako se soočiti z izzivi staranja prebivalstva z jav-

nofinančnega vidika. V prihodnje bo vedno večji problem javnih izdatkov povezan s staranjem prebivalstva, na kar se moramo pripraviti, saj uvajanje ukrepov zahteva več časa. Če bo ustrezno rasla produktivnost, potem nam bo uspelo vzdrževati ravnovesje. Drugo domače tveganje je lahko kakšen politični strel v koleno. Imamo opravka z manjšinsko vlado, kakšen pretres, predčasne volitve, bi povečali tveganje za javne finance. Apetiti po javni porabi so ob volitvah vedno visoki. Dodati moramo, da je okoli 80 odstotkov slovenskega BDP povezanega z izvozom, torej lahko pretresi na svetovnih trgih močno ogrozijo slovensko gospodarsko rast, s tem pa tudi javne finance.

Kaj lahko povzroči pretres na globalni ravni?

Vsi pričakujejo določeno ohlajanje svetovnega gospodarstva. Vedno je vprašanje, kje se bo končalo. Bo prišlo po določenem času do novega zagona, ali bo nastopila dolgoročna stagnacija, ali se bo celo sprožila gospodarska recesija. Tako kot je bil sprožilec gospodarske krize jeseni leta 2008 propad ameriške banke Lehman Brothers. Nekatera tveganja so zelo očitna. Mi smo zelo povezani z Evropsko unijo, vse, kar destabilizira EU, nas prizadene. To so med drugim radikalne evroskeptične tendence, ki vodijo v zmanjšanje učinkovitosti EU in prijaznosti povezave za njene članice, posebno za manjše.

Torej bodo letošnje evropske volitve res izredno pomembne?

Tako je. Glede splošne politične in tudi gospodarske klime bodo zelo pomembne. Seveda je zelo velika neznanka brexit. Kaj se bo zgodilo 29. marca, ne vemo.

Računamo, da se bo britanska politična elita vendarle lahko odločila za kak razumnejši korak od nekontroliranega izstopa.

Bi tak britanski odhod iz EU povzročil gospodarsko škodo?

Bi. Največjo sicer za samo Veliko Britanijo, vendar niti EU ne bi bila prihranjena. Če pa se bodo le dogovorili za neke vrste sodelovanja, bo za vse bolje. EU potrebuje Združeno kraljestvo, slednje pa potrebuje EU. Ne le v gospodarskem smislu. Združeno kraljestvo je eden od izvorov evropske demokracije, odmik te države od celinske Evrope bi lahko prinesel tudi identitetno krizo demokracije.

Kaj pa odnosi med dvema največjima svetovnim gospodarstvom, ZDA in Kitajsko?

Tudi ta odnos je za EU in s tem tudi za nas zelo pomemben. Vzdušje trgovinske vojne povzroča negotovost, investitorji so zato previdnejši. ZDA imajo že dolgo zelo visok trgovinski deficit in javni dolg. S tega vidika je njihova nekoliko trša pozicija pri zaščiti njihovega gospodarstva morda celo razumljiva, a pogajalski stil sedanjega ameriškega predsednika je za diplomacijo precej nenavaden. Prinaša dodaten element negotovosti. Prepričan pa sem, da si ne ZDA ne Kitajska ne želita trgovinske voj-

biografija

Dr. Davorin Kračun je bil rojen leta 1950 v Mariboru. Univerzitetni študij ekonomije je končal v Mariboru, magistriral in doktoriral iz ekonomskih znanosti pa je na Univerzi v Zagrebu. Je redni profesor na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru za ekonomsko teorijo in politično ekonomijo. Od 1986 do 1991 je bil član sveta Narodne banke Slovenije, v letih od 1988 do 1992 član upravnega odbora GZS. Od 1992. do 1993. je bil minister za planiranje, od 1993. do 1995. minister za ekonomske odnose in razvoj in podpredsednik vlade. Naslednji dve leti je opravljal funkcijo zunanjega ministra. Od 2000 do 2004 je bil na položaju veleposlanika v ZDA.

Njegovo bibliografijo sestavlja prek 500 vpisov, med katerimi so znanstveni članki, monografije, univerzitetni učbeniki, raziskovalna poročila. Poleg znanstvenoraziskovalnega dela v ekonomiji se je angažiral tudi na področju korporacijskega upravljanja (kot predsednik nadzornih svetov), pri zagotavljanju kakovosti visokošolskega izobraževanja in v zunanji politiki (član Strateškega sveta RS za zunanjo politiko, član strokovno-izobraževalnega sveta MZZ). Za predsednika fiskalnega sveta, kjer je zdaj zaposlen, je bil v državnem zboru s še dvema članoma tega organa izvoljen marca 2017.

ne. Vedeti je treba, da ima klima nezaupanja lahko realne posledice. Kažejo se lahko v manjših investicijah, neodpiranju novih delovnih mest. Nekateri celo svariijo pred samouresničujočimi se napovedmi. Same napovedi recesije lahko povzročijo recesijsko spiralo. Trenutno smo kljub še vedno dokaj visoki gospodarski rasti v obdobju večje negotovosti kot pred letom ali dvema.

Zdi se, da se ameriški predsednik Donald Trump večkrat odloča hipno, po navdihu.

Njegove odločitve imajo gotovo lahko velike posledice. Po drugi svetovni vojni je zahodni svobodni svet vedno računal na ZDA

Stroški zdravstva so se v zadnjih letih znatno povečali, hkrati pa se je poslabšala dostopnost.

kot na zadnje zatočišče demokracije, stabilnosti in varnosti. ZDA so se v 20. stoletju dvakrat vključile v evropsko vojno, uredeitev po drugi svetovni vojni je bila dejansko pax americana. Slonela je na mednarodni institucionalni in varnostni politiki, v kateri so imele ZDA ključno vlogo. Posebno med hladno vojno so bile branik pred komunizmom, homogenost zahodnega sveta je bila zato v atmosferi ravnotežja strahu vedno dokaj trdna. Po koncu hladne vojne do začetka tega stoletja so bile ZDA vzor demokracije tudi za družbe, ki so se otresele jarma komunizma. Trenutno pa je zaupanje v pripravljenost in sposobnost ZDA, da poveže in brani Evropo, če bo to potrebno, precej manjše.

Ne trenutnemu ameriškemu ne ruskemu predsedniku ni v interesu močna EU.

Ne. Putinu niti niso v interesu predvidljive in močne ZDA. Tako imamo zdaj v Evropi prazen prostor zaupanja, ki ga lahko napolnijo razni populist. Gre za novo generacijo političnih dogajanj, ko ni nujno, da vedno zmaga racionalna in demokratična rešitev. Demokratična pot lahko povzroči tudi nerazumne rešitve, če prevzamejo prevlado škodljivi centri moči.

Je Evropska unija res nekaj najboljše-ga, kar se je Slovencem zgodilo v zgodovini?

Do zdaj da. EU oziroma njena predhodnica je bila naša opora že v času Jugoslavije, ko se je pokazalo, da se moramo Jugoslavije znebiti, saj v okviru nje ni bilo več možno-

V Evropi imamo prazen prostor zaupanja, ki ga lahko napolnijo razni populist.

sti skupnega življenja. EU nam je bila zgled pri vzpostavljanju lastne državnosti, ekonomskega sistema. Seveda ne vedno in v vseh pogledih. Je tudi naše naravno gospodarsko okolje. Večina naših gospodarskih povezav je v okviru EU, zato je za nas v življenjskem interesu močna EU.

Eden od temeljev EU je skupna valuta evro. Nedavno je minilo 20 let obstoja te valute, Slovenija jo ima 12 let. Kakšne pozitivne učinke smo imeli od evra, morda tudi kaj negativnega?

Slovenija je zdaj sestavni del močnega valutnega območja. Poslušamo z drugo najmočnejšo valuto na svetu, takoj za dolarjem. Žal se je evro v zadnjem desetletju soočil z določenimi težavami, a še vedno je drugi najmočnejši na svetu. Tako ima-

Upajmo, da bo zveza Nato dobro delovala. Predvsem v smislu vzdrževanja trdnosti in varnosti med evropskimi državami samimi.

mo odprt velik monetarni prostor. Za slovensko odprto majhno gospodarstvo je takšna valuta verjetno boljša rešitev kot naša lastna. Od tega, da smo del evroobmočja, imamo izrazito korist, to nam daje tudi stabilnost, poenostavlja in niža stroške poslovanja. Možnost samostojne tečajne politike z lastno valuto bi bila v dimenzijah Slovenije in slovenskega gospodarstva manj ugodna.

Ob provokaciji predsednika Evropskega parlamenta Antonia Tajanija, ki je za Istro in Dalmacijo dejal, da sta italijanski, se je izkazala ranljivost evropske stabilnosti in miru. Nacionalne strasti, duh preteklosti, se lahko hitro razvnamejo. Lahko takšen dogodek vpliva tudi na sodelovanje našega gospodarstva z Italijo? Ta je naš drugi največji izvozni trg.

Italija je vsekakor vir tveganj tudi za slovensko gospodarstvo. Zaradi šibkosti njihovega lastnega gospodarstva, ki je že prišlo v recesijo. Ta zadnja dogajanja v Evropi

kažejo na pomen nadnacionalnih varnostnih struktur, kot je zveza Nato, za katerega tudi upajmo, da bo dobro deloval. Predvsem v smislu vzdrževanja trdnosti in varnosti med evropskimi državami samimi. Spomnim se, kako je bilo pred 20 leti, ko sem bil zunanji minister in se je Slovenija zavzemala za članstvo v Natu: pri pogovorih z mojimi grškimi in turškimi partnerji je bilo mnenje, da je glavna zasluga Nata v Evropi, da Grčija in Turčija živita v miru. To je zgodovinski dosežek. Nato je zelo pomemben kot temelj evropske varnosti.

Vidite kot pozitiven obrat sedanje vlade od prejšnje proruske zunanje politike nazaj proti Zahodu in Natu?

Slovenija mora vzdrževati dobre odnose z vsemi. Imamo dokaj velike gospo-

darske interese in kulturne povezave z Rusijo, vendar sodimo v Evropsko unijo, na Zahod. Smo del sistema evroatlantskih zavezništov. Upajmo, da bodo ta dobro delovala kljub občasnim problemom in pomislekom.

V čem se slovensko gospodarstvo sedaj razlikuje od stanja v zadnjem predkriznem letu 2008? Je v boljši kondiciji?

Nekoliko je. Imamo boljšo makroekonomsko situacijo, gospodarstvo je manj zadolženo. Produktivnost je napredovala, a na tem področju ne moremo pričakovati spektakularnih rezultatov. V času gospodarske recesije smo močno okrepili svoj izvoz. Ta raste že od leta 2010 naprej. Banke so v boljši kondiciji. Leta 2008 smo bili žrtev lastnega uspeha, v ozadju je bilo zadolževanje, banke so si poslabšale bilance, načrti so se izkazali za preveč ambiciozne. Položaj zdaj je gotovo veliko boljši. Sedanja gospodarska rast je bolj zdrava, tedanja pa je temeljila na dolžniških balonih. Kar pa se tiče javnega dolga, je položaj

zdaj slabši. Tedaj je znašal dobrih 20 odstotkov BDP, zdaj je na okoli 70 odstotkov BDP. Zato je javnofinančni manevrski prostor za spopadanje z morebitno krizo mnogo manjši, kot je bil tedaj.

Smo glede na povečevanje tujih investicij v zadnjih desetih letih postali bolj prijazno poslovno okolje?

Če se primerjamo z drugimi nekdanjimi socialističnimi članicami EU, vidimo, da smo mnogo manj ugodni za tuje investitorje. Predvsem imamo zelo zapleteno okoljsko in prostorsko zakonodajo, kar je izredno pomembna postavka za investitorje. To jih odganja. Žal tu nismo občutneje napredovali. Spomnim se raziskav Svetovne banke že pred dvajsetimi leti, ko so ugotovili, da smo dobra destinacija za tuje investicije z vidika produktivnosti, razvitosti infrastrukture, delovne in organizacijske kulture. Že tedaj pa so opozorili, da je prostorska ureditev velika ovira. Zdi se mi, da stvari celo še bolj zapletamo. Res je Slovenija majhna in mora še posebej varovati okolje in prostor, vendar na razumen zakaj tako preprečujemo ustvarjanje delovnih mest.

Kako ocenjujete končno prodajo NLB?

Zgodovinsko gledano je bila NLB za davkoplačevalce zelo draga institucija. Več sancij nas je stalo okoli tri milijarde evrov, a zgodba še ni končana. Skoraj ena milijarda

Država v Mercatorju nima lastniško kaj početi, mora pa skrbeti, da družba plačuje davke, se drži živilskih standardov in spoštuje delovnopravno zakonodajo.

evrov še vedno visi nad davkoplačevalci. Gre za vprašanje razlaščenih imetnikov podrejenih obveznic. Od razpleta tega bo odvisno, ali bo ta skoraj milijarda evrov dodatno padla na pleča davkoplačevalcev. NLB je bila vir javnofinančnih tveganj. Seveda bodo skušali kupci na trgu doseči ceno, ki bo višja od prodajne, dobiček. Sloveniji ni uspelo vzdrževati strateškega odnosa do te največje državne banke. Sprejetih je bilo nekaj odločitev o prodaji, a niso bile izvedene. Boljša cena je bila verjetno zamujena. Osnovno vprašanje je, zakaj bi davkoplačevalci vzdrževali banko. Seveda pa mora nadzirati banko regulator, to je Banka Slovenije oziroma ECB, ki nadzira sistemsko pomembne finančne institucije vseh držav evrskega območja. S tem se ščiti gospodarstvo, prebivalstvo in bančni sistem. Za to pa ni nujno, da je država tudi lastnik.

Vam novi guverner Banke Slovenije Boštjan Vasle vzbuja zaupanje, da bo bančni sistem stabilen?

O konkretnih imenih ne bi govoril, za stabilnost bančnega sistema v okviru nadzora bančnega poslovanja in makrobonitetnega nadzora skrbi Banka Slovenije oziroma njen svet in ne le njen guverner.

Naj se država vmeša v reševanje Mercatorja, ki je postal del nesrečne zgodbe Agrokorja? Bi bilo z vidika davkoplačevalcev upravičeno, da bi država kupila Mercator, kot ob pomoči dominantnih medijev pozivajo nekatere interesne skupine v Sloveniji?

Mercator je pomemben poslovni sistem, saj zaposluje zgolj v Sloveniji okoli deset tisoč ljudi. Pomembni so tudi odnosi s slovenskimi dobavitelji. Toda gre za družbo v zasebni lasti. Država je v zvezi s to družbo svoje argumente že zdavnaj izpustila iz rok. Lastniški vstop v Mercator bi lahko bil z vidika davkoplačevalcev neustrezen. Država se mora zavzeti za vzpostavitev pogojev, da delovna mesta ne bi bila ogrožena in da lahko agroživilski dobavitelji dobro poslujejo. Mercator je zdaj zasebna družba z bankrotiranim lastnikom in lastniškimi boji. Država tam nima kaj početi, mora pa skrbeti, da družba plačuje davke, se drži živilskih standardov in spoštuje delovnopravno zakonodajo za zaposlene. To je funkcija države, ne pa lastništvo. ■